

een taal in beweging

Spraakmakend Nederlands

Wim Daniëls

Redactie
Tom Christiaens (hoofdredacteur)
Hans Vanacker (eindredacteur)

Dit is een uitgave van de Vlaams-Nederlandse meertalige cultuurorganisatie DE LAGE LANDEN. Zij bevordert de culturele samenwerking tussen Vlaanderen en Nederland, en versterkt de mondiale bekendheid en erkenning van de Nederlandstalige cultuur. Met verdiepende duiding, kritische reflectie en genuanceerde meningen over literatuur, taal, geschiedenis en kunst inspireert, verbindt en activeert DE LAGE LANDEN een breed, internationaal publiek.

Adressen

Ons Erfdeel vzw
Murissonstraat 260
8930 Rekkem
België
hallo@de-lage-landen.com
www.de-lage-landen.com
BTW: BE 0410. 723. 635

Lange Voorhout 52
2514 EG Den Haag
Nederland
KvK: 41165158

Copyright © 2025 by Ons Erfdeel vzw
Derde herziene druk
Wettelijk depot: D / 2025 / 3006 / 1
ISBN 9789079705382
NUR 620

Vormgeving: Pjotr.be, Gent
Druk: Graphius, Oostakker

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt zonder schriftelijke toestemming van de uitgever.

Deze uitgave kwam tot stand met de financiële steun van de Taalunie, de Vlaamse overheid en het Nederlandse Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

- p.7 Inleiding
- 1** p.9 **Het Nederlandse taalgebied**
- 2** p.15 **Taalnamen: Nederlands, Nederduits, Vlaams**
- 3** p.19 **De herkomst van het Nederlands**
- 4** p.27 **Het Oudnederlands (800–1150)**
- 5** p.37 **Het Middelnederlands (1150–1500)**
- 6** p.49 **Het vroege Nieuwnederlands (1500–1700)**
- 7** p.63 **Regels voor het Nieuwnederlands (1700–1900)**
- 8** p.77 **Het moderne Nieuwnederlands (1900–nu)**
- 9** p.85 **Kenmerken van het huidige Nederlands**
- 10** p.99 **De toekomst van het Nederlands**
- p.111 Websites

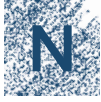
Inleiding

Voor zo'n 25 miljoen mensen is Nederlands de moedertaal. De meeste gebruikers van het Nederlands wonen in Nederland en België. Verder zijn er buiten Europa, vooral op de Nederlandse Antillen en in Suriname, nog veel Nederlandstaligen. 25 miljoen mensen die Nederlands als moedertaal hebben, is geen gering aantal. Op de wereldranglijst van meest gesproken talen bungelt het Nederlands dan ook zeker niet ergens onderaan; integendeel. Het staat zo rond de 50^e plaats.

Dit boek wil een toegankelijke, aangename en bondige kennismaking met de Nederlandse taal bieden. Het toont het ontstaan en de ontwikkeling van het Nederlands, waarbij in het kort ook de daaraan parallel lopende politieke en maatschappelijke veranderingen aan bod komen. Bovendien probeert *Spraakmakend Nederlands* een antwoord te formuleren op de vraag wat de toekomst van het Nederlands en de Nederlandse dialecten is. Veel leesplezier.

01

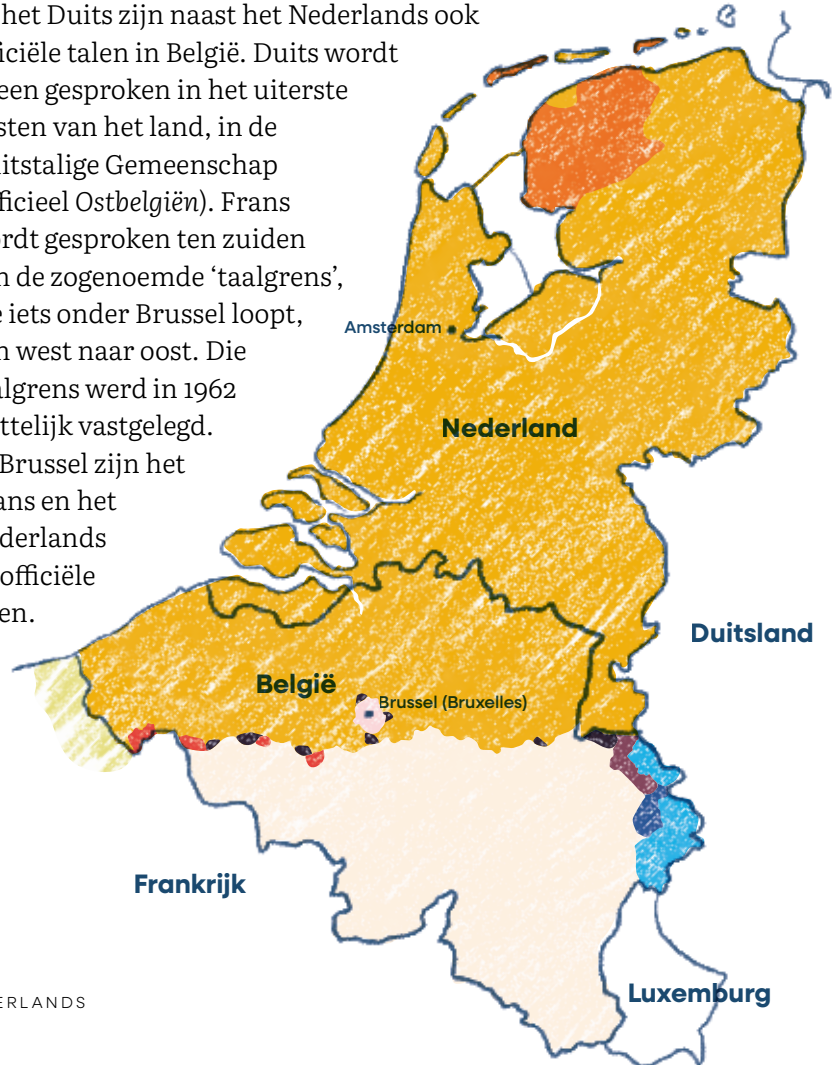
Het
Nederlandse
taalgebied

ederland is qua omvang een betrekkelijk klein land, met een oppervlakte van 41.543 km². Van zuid naar noord is de afstand ongeveer 300 kilometer, van west naar oost 200 kilometer. Het land is dichtbevolkt, met in totaal zo'n 18 miljoen inwoners.

Onder Nederland ligt België, dat een vierde kleiner is dan Nederland (30.688 km²) en bijna 12 miljoen inwoners telt. België is voor 60 procent Nederlandstalig. Het Frans en het Duits zijn naast het Nederlands ook officiële talen in België. Duits wordt alleen gesproken in het uiterste oosten van het land, in de Duitstalige Gemeenschap (officieel Ostbelgiën). Frans wordt gesproken ten zuiden van de zogenoemde 'taalgrens', die iets onder Brussel loopt, van west naar oost. Die taalgrens werd in 1962 wettelijk vastgelegd. In Brussel zijn het Frans en het Nederlands de officiële talen.

- Nederlands taalgebied
- Frans taalgebied in België
- Duits taalgebied in België met beschermde Franstalige minderheid
- Tweektalig Brussels gewest: Nederlands en Frans
- Tweektalig gebied: Nederlands en Fries
- Nederlands dialectgebied in Frankrijk
- Nederlands taalgebied met beschermde Franstalige minderheid
- Frans taalgebied met beschermde Nederlandstalige minderheid
- Frans taalgebied met wettelijke mogelijkheid tot bescherming van Nederlands- en Duitstalige minderheid (Welkenraedt en omgeving)
- Frans taalgebied met beschermde Duitstalige minderheid (Malmedy en omgeving)

Fries

Binnen de Nederlandse grenzen is het Fries naast het Nederlands een officieel erkende taal. Het is in de provincie Friesland de moedertaal voor iets meer dan de helft van de inwoners, die niet zelden daarnaast het Nederlands als moedertaal hebben.

Een onderzoek uit 2019 wees uit dat 93 procent van de Friese bevolking het Fries ‘heel aardig’ tot ‘goed’ kan begrijpen. Zo’n 64 procent kan het redelijk tot goed spreken. Iets meer dan 50 procent kan het Fries goed lezen en 16 procent kan het goed schrijven.

Net als het Nederlands is het Fries van oorsprong een Germaans dialect. Het heeft evenwel een heel eigen ontwikkeling doorgemaakt waardoor terecht van een zelfstandige taal gesproken wordt.

Nederlands in het buitenland

Overzee wordt Nederlands gesproken in Suriname en op Aruba, Curaçao en Sint-Maarten.

In Suriname, een voormalige kolonie van Nederland, is het Nederlands de enige officiële taal, maar daarnaast spreken veel mensen er het Sranantongo (Surinaams) en nog andere talen.

Aruba, Curaçao en Sint-Maarten, drie eilanden van de vroegere Nederlandse Antillen, zijn landen binnen het Koninkrijk der Nederlanden. Op Aruba en Curaçao is het Nederlands een van de twee officiële talen. De andere officiële taal is het Papiaments of Papiamentu. Daarnaast wordt op beide eilanden veel Engels en Spaans gesproken. Op Sint-Maarten is het Nederlands een van de drie officiële talen, samen met het Engels en Frans. Het Engels is de taal die er het meest wordt gesproken.

NEDERLANDSE ANTILLEN

Verder heb je in dezelfde regio nog de zogenoemde BES-eilanden: Bonaire, Saba en Sint-Eustatius, die ook behoren tot de vroegere Nederlandse Antillen. Het zijn geen landen binnen het Nederlandse Koninkrijk, maar ‘openbare lichamen’, een benaming die inhoudt dat er sprake is van een rechtspersoonlijkheid met een grote mate van zelfstandigheid in het maatschappelijk verkeer. Het zijn in feite gemeenten van het Nederlandse Koninkrijk. Op de BES-eilanden is het Nederlands een van de drie officiële talen, samen met het Papiaments en het Engels.

Nederlandse en Vlaamse Gebarentaal

In 2021 werd de Nederlandse Gebarentaal (NGT) een officiële taal. Ze wordt gebruikt door en voor veel mensen die doof of slechthorend zijn.

Al in 2006 werd in Vlaanderen de Vlaamse Gebarentaal (VGT) erkend als de taal van doven en slechthorenden. De VGT is meer verwant met de LSBF (*Langue des signes de Belgique francophone*) dan met de NGT.

Erkende regionale talen en non-territoriale talen

Aparte vermelding verdienen het Limburgs en Nedersaksisch, die beide door de Europese Unie erkend zijn als regionale taal. En Nederland kent twee officieel erkende non-territoriale talen, het Jiddisch (Jiddisj) en Sinti-Romanes. Het zijn talen die niet gebonden zijn aan een afgebakend grondgebied.

Afrikaans

Sterk aan het Nederlands verwant, is het Afrikaans, een van de 11 officiële talen die in Zuid-Afrika gesproken worden. In Zuid-Afrika zijn er ruim 6 miljoen mensen voor wie het Afrikaans de moedertaal is. Dat is zo'n 16 procent van de bevolking. Het Afrikaans is in feite Nederlands dat invloeden heeft ondergaan van verschillende Afrikaanse talen en van enkele Europese talen. We komen over het Afrikaans in hoofdstuk 6 nog verder te spreken.

Taalunie

De belangen van de Nederlandse taal worden in binnen- en buitenland behartigd door de Taalunie, een beleidsorganisatie die zetelt in Den Haag. De Taalunie bevordert onder andere de gemeenschappelijke ontwikkeling van taalmiddelen, zoals woordenboeken, spellingboeken en grammatica's. Ze houdt zich ook bezig met taalonderwijs en literatuur.

De Taalunie werd in 1980 in het leven geroepen door Nederland en België. Sinds 1993 spreekt men van Nederland en Vlaanderen als de betrokken landen. In 2004 trad ook Suriname officieel tot de Taalunie toe.

De Taalunie is de organisatie die voor Nederland, Vlaanderen en Suriname de positie van het Nederlands op alle mogelijke manieren ondersteunt en ook in niet-Nederlandstalige gebieden het Nederlands promoot. Daarnaast zijn er veel organisaties die zich met de Nederlandse taal bezighouden. DE LAGE LANDEN, de initiatiefnemer voor dit boek, is er een van.

02

Taalnamen:
Nederlands,
Nederduits,
Vlaams